

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

Additio. De Treuga & Pace nonnulla adferuntur non indigna scitu.
Concilium Tulugiense habitum eam ob causam; itemque Synodus
Helenensis, & Concilium Narbonense. Tum etiam Concilium apud sanctum

...

urn:nbn:de:hbz:466:1-15591

præfatione canonis 111. Toletani, quæ ad læsæ majestatis reos generalia decreti verba constringit. Vnde titulus illius capituli ita conceptus est apud Ivonem in Decreto, ut de reis omnibus capienda sit Capitularium legum sententia: *Ut quos regia potestas in gratiam receperit, his etiam minores potestates communicent. cap. 383. Si quos culpatorum.* Quæ interpretatio si recipiatur, ad crimina ecclesiastica porrigenda non erit; nec locum obtineret, nisi cum ex denegata ecclesiastica venia, Regis animus læderetur. Hodie ab isto pœnitentiæ publicæ usu, non perspicio qua ratione apud nos huic definitioni locus esse possit. Si quis enim hoc trahere vellet ad confirmandam auctoritatem regiam, qua magistratus utuntur in declarando excommunicationum abusu, fœda confusione omnia misceret, scilicet veniam & indulgentiam criminum, quæ à mera liberalitate Principis proficisceretur, cum jurisdictione & discussione abusus, quæ formulis canonum & legum adstringitur, & in causâ cognitione consistit, ut taceam de aliis discriminibus.

VIII. Attamen veteris illius juris reliquæ superesse videntur in eo privilegio quod unâ cum ceteris indultum olim Regibus nostris, à Ioanne XXII. renovatum fuit anno MCCCXVII. ad petitionem Regis Philippi V. cognomine Longi, operâ Magistri Radulphi de Prælis in eam rem delegati; cujus privilegij summarium his verbis conceptum est in antiquo regesto: *Item quod Dominus Rex pro participatione cum excommunicatis non incurrat sententiam.* Quo quidem privilegio nulla necessitas solvendæ excommunicationis Episcopis ob Regis commercium cum excommunicatis imponitur; sed à censuris quæ in participes excommunicatorum feruntur, Rex liber & immunis esse declarat.

ADDITIO

STEPHANI BALUZII.

INDUCIAS illas quæ vulgò Treuga & Pax dicebantur, ubique decretas fuisse, non solum ab Episcopis, sed etiam à proceribus cujusque regionis, adnotavit supra vir illustrissimus, afferens etiam Barcinonensium exemplum. Nos verò in prima quam protulimus istarum Dissertationum editione nonnulla illorum temporum monumenta, quæ docerent in eadem orâ maritima Hispaniæ Tarraconensis & Galliæ Narbonensis sanctam fuisse treugam & pacem ab Episcopis & proceribus, in publicum emisimus, Concilium videlicet Tulugienſe apud Ruscinones, Synodum Helenensem sub Oliba Episcopo Aulonensis gerente vices Berengarii Episcopi Helenensis tunc temporis in partibus transmarinis peregrini, Concilium Narbonensem habitum anno MCLIV. Excerpta Con-

lij apud sanctum Agidium in prima Narbonensi habiti anno MCLV. & Concilium Trojæ in Apulia celebratum ab Urbano II. anno MCCI. Sed quoniam demum anno habitum fuerit istud Concilium Tulugienſe, non adeo exploratum habetur. Animus olim fuerat eam synodum revocare ad annum MCLV. quod viderem eo anno Guifredum Archiepiscopum Narbonensem & Olibam Episcopum Aulonensem peregrisse consecrationem Ecclesiæ sancti Michaelis Fluvianensis apud Emporitinos, huicque consecrationi adfuisse Poncium Comitem Emporitani. Videbam præterea Gauzfredum Comitem Ruscinonensem, qui ea omnino ætate vivebat, subscripsisse actis illius dedicationis à Guifredo & Oliba confectis. Atque ut etiamnum in ea sententia persem, istud facit, quod Oliba Episcopus Aulonensis, cujus Decretum in Synodo Helenensi editum confirmat ea quæ ab Episcopis in prato Tulugienſi congregatis statuta fuerant de treuga & pace, mortuus est anno MCLV. ut idem facit vetus auctor M. S. *De Gestis Comitum Barcinonensium.* Præterea, Guillelmus Comes Bisuldunensis, qui Tulugienſi Concilio interfuit, obiit anno MCLI. ut fidem facit idem vetus auctor. Demum Acta Concilij apud Narbonem habiti anno MCLV. loqui videntur de institutionibus Concilij Tulugienſis. Hæc, inquam, suadent Tulugienſe Concilium fuisse habitum anno MCLV. uti dicebamus. Sed ne ita sentiamus faciūt multa. Primum, Raymundus nondum erat Helenensis Episcopus, utpote qui circa annum tantum MCLIV. ad eam cathedram pervenit. Nam certissimis testimoniis compertum habeo Berengarium fuisse Episcopum Helenensem ab anno saltem MXXXI. usque ad annum millesimum quinquagesimum tertium, huic successisse Arnaldum, qui anno MCLV. interfuit Concilio Tolofano & dedicationi Ecclesiæ Barcinonensis anno MCLV. XIV. Kal. Decembris. Arnaldo successit Berengarius, quem Helenæ sedisse reperio anno MCLV. IV. Idus Decembris. Post Berengarium denique video Raymundum Helenensem Episcopum fuisse annis MCLIV. & MCLXXIV. XIV. Kal. Iunij. Istis argumentis probari puto Concilium Tulugienſe non fuisse celebratum anno MCLV. quandoquidem Raymundus, qui synodo interfuit, vigesimo tantum circiter post anno ad Helenensem cathedram pervenit. Præterea, Berengarius Episcopus Gerundensis, qui Concilio item Tulugienſi interfuit, anno tantum MCL. factus est Episcopus (ut adnotavit Franciscus Didacus in catalogo Episcoporum Gerundensium) adeoque anno MCLV. interesse non potuit huic Concilio Tulugienſi ut Episcopus Gerundensis. Sed si ita stat sententia, quid faciemus Decreto Olibæ Episcopi Aulonensis, qui in actis Synodi Helenensis disertam mentionem facit eorum quæ de treuga & pace statuta fuerant ab Episcopis qui convenerunt in Comitatu Rossilonense in prato Tuluges? An dicemus Olibam loqui de superiore quodam Concilio Tulugienſi, in quo actum fuerit de treuga & pace? An verò Decretum illud Olibæ dicemus esse falsum ac supposititium? Prorsus difficilem esse rem video, & cui explicande opportunior alibi fortassis erit locus. Superest igitur ut eadem vetera monumenta, quæ, uti dicebamus, in prima editione istarum Dissertationum emisimus in publicum, heic quoque rursum edamus; si prius monuero lectorem Tulujas oppidum esse agri Ruscinonensis, haud procul Perpiniā, tertio videlicet ab ea urbe milliario, quod circa annum MCCCCXXX. vocatur *villa Tuljes*, & de Tulugis, in comitatu Rossilonensi; ut fidem faciunt acta

vetera quæ extant in Chartulario Ecclesiæ Helenensis. Hodie vocatur *Tulujas* ab incolis illarum partium.

De Concilio porro Trojano, quod heic quoque edi volumus, admonendum putavi descriptum illud fuisse in registro Urbani II. ut testantur Ivo parte 1. x. cap. 1111. & duæ veteres canonum collectiones, quarum una fuit illustrissimi viri Petri de Marca Archiepiscopi Parisiensis, alia clarissimi viri Claudij Puteani. Quæ postrema collectio extat hodie in bibliotheca regia. Celebratum autem fuit hoc Concilium anno M^{CC}III. mense Martio; ut constat ex his quæ nunc edimus, & ex Bulla quadam Urbani, quæ extat in archivo Archiepiscopi Narbonensis, data Trojæ xiv. Kal. Aprilis anno M^{CC}III. Frustra porro sunt qui duo Concilia Trojana ab Urbano II. celebrata fuisse existimant. Codex enim Anianensis canones Trojanos uni synodo adscribit, quod verum esse subdortus est illustrissimus Cardinalis Baronius. Gerardum autem Episcopum Trojanum fuisse per illas tempestates patet ex Chronico Caveni quod Ferdinandus Vghellus edidit in catalogo Archiepiscoporum Salernitanorum, itemque ex subscriptionibus Privilegij monasterij Caveni apud Baronium ad annum M^{CC}II.

CONCILIVM TVLVGIENSE
habitu sub Guifredo Archiepiscopo
Narbonensi.

HÆc est treuga & pax confirmata ab Archiepiscopo Narbonensi Domno Guifredo, & à Berengario Gerundensi Episcopo, & à Domno Raymundo Helenensi Episcopo, & à Comitibus Ruffilionensium, Domno scilicet Gauzfredo & Guilaberto filio ejus, & à Domno Poncio Impuritanensi Comite, & à Domno Guilhelmo Bisuldunensium Comite, & à Domno Raymundo Cerritanensium Comite, & à Domno Gauzberto Vicecomite de Castronovo, cum ceteris magnatibus Helenensis episcopatus, in Tulugiensi prato, quod est in comitatu Ruffilionis. Constituerunt namque prædicti Pontifices, cum consensu ceterorum nobilium, ut in Comitatu Ruffilionensi, vel Confluentano, vel Vallispiriensi, ullus homo Ecclesiam non infringat, neque cimiteria, vel sacraria, xxx. passuum ecclesiasticorum in circuitu uniuscujusque Ecclesiæ, nisi Episcopus propter hominem excommunicatum, aut propter suum censum. Si verò aliquis homo aliter infregerit Ecclesiam vel spatium xxx. passuum ipsius Ecclesiæ in prædicto episcopatu Helenensi, quidquid ei commiserit, emendet ut justum fuerit ipsi homini cui injuriam fecerit, & Ecclesiæ in qua fecerit satisfaciatur legaliter, & insuper compositionem sacrilegij Helenensi componat Episcopo. Ecclesias verò illas ubi castra fuerint constructa, sive ubi fures vel rapaces congregaverint furta, vel prædam,

vel malefacta, tamdiu posuerunt eas jamdicti Episcopi in defensione præscriptæ pacis, quousque querimonia prædictarum Ecclesiarum deferatur Helenensi Episcopo, & ejus judicio aut justè emendetur quod in ipsis Ecclesiis commissum fuerit, aut ab eodem Episcopo ipsæ Ecclesiæ à defensione prælibatæ pacis separentur. Idem Episcopi præfati constituerunt ut in jamdicto episcopatu Helenensi nullus violenter infringat dominaturas Canonicorum vel monasteriorum, neque aliquid rapiat inde. Clericum verò arma non ferentem, vel monachum, vel sanctimoniale, sive viduam, nemo apprehendat, nec illis aliquid injuriæ inferat. Villanum, neque villanam, nemo apprehendat, nisi propter culpam quam ipse villanus vel villana fecerint. Et si eos apprehenderit, non distringat nisi per directum. Et ut prædam nemo faciat in jamdicto episcopatu de equibus, vel pullis, sive mulis earum, ætatis unius anni; neque de bobus, neque de vaccis, sive vitulis earum; neque de asinis, vel asinabus, sive pullis earum; neque de ovibus, arietibus, hircis, capris, sive earum fœtibus. Mansiones villanorum nemo incendat, neque evertat. Terras in contentione positas nullus villanus labore, postquam commonitus fuerit ab eo in quo justitia placiti non remanserit. Si verò ter commonitus, postea ibi laboraverit, & propterea damnum acceperit, non requiratur pro pace fracta. Si quis autem fidejussor extiterit, si fidem non portaverit, de suo proprio pignoretur, nec pro pace fracta habeatur. Si quis autem prædictam trevam & pacem infregerit, simpla tantum compositione emendet illi cui infregerit infra primos xv. dies. Si verò infra primos xv. dies simpliciter non emendaverit, compositionem mali quod intulit in duplo componat, ita ut medietatem istius duplæ compositionis habeat querelator, & alteram medietatem habeat Episcopus & ipse Comes, qui adjutor fuerit eidem Episcopo ad hanc justitiam faciendam. Si quis autem prædictam pacem vel trevam*, & inde justitiam facere noluerit, infra xv. dies quod querelator suam querelam præsentaverit ante Episcopum & ejusdem Clericos ac Comitem, ipse malefactor & consiliatores & adjutores ejus emendare noluerint, egrediantur à treva & pace, & malum quod propter hoc illatum fuerit eis non requiratur pro pace vel treva fracta. Et si malefactor & adjutores ejus postea jamdicto querelanti ullum malum fecerint intra trevam, emendet pro treva & pace fracta. Item prædicti Episcopi firmaverunt trevam Domini. Videlicet ut omni

tempore teneatur ab omnibus Christianis, ab occasu solis quartæ feriæ, id est, Merchoris die, usque ad ortum solis secundæ feriæ, id est, Lunis die. Item continuatim teneatur à prima die Adventus Domini usque ad Octavas Epiphaniæ Domini, quando festivitas sancti Hilarii agitur. Item similiter continuatim teneatur à die Lunis quæ antecedit caput jejunii, usque ad diem Lunis qui est primus post diem dominicam Octavarum Pentecosten. Et tres festivitates sanctæ Mariæ, cum suis vigiliis. Et Nativitatem sancti Iohannis, cum sua vigilia. Et festivitatem sanctorum Iusti & Pastoris, & Abdon & Sennen, & sancti Felicis, & sancti Genesij, & sancti Nazarij, & sancti Laurentij, & sancti Michaelis, & festivitatem omnium sanctorum, & sancti Martini, & duæ festivitates sanctæ Crucis, & Cathedra sancti Petri, & festivitatem sancti Ennesij, quæ est xii. Kal. Septembris, & Decollatio nem sancti Iohannis Baptiste, cum vigiliis & cum omnibus noctibus jamdictarum festivitatum. Et omnes dies & noctes quatuor temporum. Si quis autem infra hanc prædictam trevam Domini aliquod malum alicui fecerit, in duplum ei componat, & postea per iudicium aquæ frigidæ trevam Domini in * sede sanctæ Eulaliæ emendet. Si quis autem infra hanc trevam hominem occiderit sine aliquo casu, ex consensu omnium Christianorum diffinitum est ut omnibus diebus vitæ suæ exilio damnetur. Si autem cum casu hoc fecerit, egrediatur tamen à terra usque ad triennium quem Episcopus vel Canonici existimaverint esse imponendum. Si quis verò infra hanc trevam se miserit in * aguit, vel ipsum aguit stabiliter pro morte vel apprehensione alicujus hominis, aut pro apprehensione alterius castelli, & tamen si hoc agere non potuerit, similiter emendet ad iudicium Episcopi & Canonicorum ejus ipsam trevam Domini, sicut faceret si fecisset quod agere tentavit. Item prohibuerunt ne in terminibus his continuatis trevis, videlicet tempore Adventus Domini, seu Quadragesimæ, nullus castrum vel munitionem edificare præsumat, nisi xv. diebus ante continuatas prædictas trevas hoc inchoaverit. De prædicta autem treva vel pace querela ad Episcopum vel ad ejus Canonicos seu fatigatio omni tempore fiat, & sicut superius scriptum est in pace de Ecclesiis, ita fiat. Et ipsi in quibus Episcopus vel Canonici prædicti se fatigaverint de direptione præfatæ pacis vel trevæ Domini, sive fidejussores, vel hostatici pro pace vel treva Domini, & malam fidem inde portantes Episcopo vel Canonicis ejusdem sedis, excommunicentur ab

Episcopo vel à Canonicis ejusdem sedis cum protectoribus & adjuvantibus se, quandiu se contenderint sicut infractores pacis vel trevæ Domini, ipsi & res eorum non habeantur in pace & treva Domini.

Ego Gauzfredus Comes juro tibi Petro Helenensi Episcopo, & facio tibi hostaticum, ut per duo tempora anni, scilicet ad dedicationem B. Eulaliæ, id est, viii. Idus Octobris, & ad caput jejunium, per unumquemque annum, quandiu vixeris, revertar ad hanc sedem B. Eulaliæ, & non separabo hinc me sine licentia tua, vel ipsorum Clericorum, quibus tu commiseris, si æs non habuero, & si æs habuero, eo transito infra viii. dies revertar, & non separabo hinc me sine licentia tua, vel ipsorum Clericorum quibus tu commiseris, per Deum & hæc sancta.

SYNODVS HELENENSIS,
sub Oliba Episcopo Aufonensis.

ANNO Dominicæ Incarnationis **xxxvii.** post millesimum, **xvii.** Kal. Junij, convenit Oliba Pontifex Aufonensis, ad vicem Berengarij Helenensis Episcopi tunc temporis in transmarinis partibus peregrini, unâ cum Vdalchero sanctæ Elenensis Ecclesiæ Archipresbytero, & Gancelino Archidiacono, & Ellemaro Sacriscrinio & Coraule, Gauzberto, & ceteris præfatæ sedis Canonicis, cœtūque sacrorum Ducum, catervam quoque fidelium, non solum virorum, sed etiam feminarum. Convenerunt autem in Comitatu Rossilionense, in prato Tulujes. Quò cum convenissent, primò rogantes Domini misericordiam ut corda fidelium suorum ad se converteret, mentes quoque & actus dirigeret, dein requisierunt si quæ hætenus à præfatis Episcopis statuta fuerant, observarentur. Sed cum penè omnia invenissent nisi solum pedibus conculcata, sed etiam oblivioni dedita, iterum reparare studuerunt eodem tenore quo fuerant hætenus condita. Constituerunt itaque præfati Episcopi, simul cum omni Clero & fidei populo, ut nemo in toto supradicto comitatu vel episcopatu habitans assalliret aliquem suum inimicum ab hora Sabbati nona usque in diem Lunis hora prima, ut omnis homo persolvat debitum honorem diei dominico. Neque ullo modo aliquis assalliret monachum cum clericum sine armis incedentem, neque aliquem hominem ad Ecclesiam cum Concilia euntem vel redeuntem, neque aliquem hominem cum sportella proficiscentem, neque aliquem

hominem cum feminis euntem; neque aliquid auderet Ecclesiam vel domos in circuitu positas à x x x. passibus violare, aut assallire. Hoc autem pactum siue treguam ideo constituerunt, quoniam divina lex & penè omnis Christiana religio ad nihilum deducta, ut legitur, abundabat iniquitas, & refrigerescebat caritas. Et ideo præcipimus nos supradicti Episcopus, Clerus simul, & omnis ordo serviens divinis cultibus, & coram Deo interdicens, ut nullus homo vel femina de suprascriptis aliquid voluntariè temerare vel infringere præsumat, nec invadat res sanctæ matris Ecclesiæ Elenensis, siue ceteris Ecclesiis vel monasteriis debitas. Neque aliquis, se sciente, in incestu usque ad vi. gradum permaneat. Neque aliquis uxorem propriam dimittat, nec alteram feminam habeat. Quod si quis fecit, siue inantea fecerit, nisi resipuerit, & pro posse emendaverit, & ad plenam satisfactionem sanctæ matris Ecclesiæ coram supradictis Canonicis infra mensium trium spatium venerit, à liminibus sanctæ catholicæ Ecclesiæ & omnium Christianorum cœtu excommunicatus permaneat. Et ut noveritis omnes quale peccatum sit jungi excommunicatis, nullus Christianus debet manducare cum eis, vel bibere, neque osculum eis porrigere, neque cum eis loqui nisi de satisfactione; neque si excommunicati defuncti fuerint, debentur ad Ecclesiæ sepeliri; neque aliquis Clericus vel fidelis debet pro eis orare. Si verò pro nihilo duxerint excommunicationem, transactis tribus mensibus, anathematis vinculo, id est, ut periti sicut Iudas proditor, damnentur. Et si, quod Deus avertat, in hac perfidia obierint, corpora illorum cum psalmis & hymnis vel spiritualibus canticis non ducantur ad sepulturam, nec inter fideles mortuos eorum nomina ad sacrum altare recitentur. Et quia peccatum perpetraverunt ad mortem; nisi poenituerint, sine fine damnentur in æternam damnationem. Omnibus Canonicis suprascriptæ sedis interdicens coram Deo & sanctis ejus ut nullus eorum de his aliquid solvere audeat sine consensu præfati Archipresbyteri, vel Archidiaconorum, siue Sacriscrinij, & Caputscholaris, vel ceterorum fratrum Canonicorum. Ministeria autem divina sine intermissione fiant pro excommunicatis, per spatium trium mensium, ut det illis Deus poenitentiam, & resipiscant à laqueis diaboli, à quibus capti tenentur, ad ipsius voluntatem. Quod qui noluerit perficere, noverit se mulctandum, nisi resipuerit, suprascripta excommunicatione. Omnibus autem supradicta observantibus pax & misericordia concedatur à Do-

mino Iesu Christo hîc & in perpetuum. Amen.

CONCILIVM NARBONENSE

habitum anno MLIV.

ANNO dominicæ incarnationis millesimo quinquagesimo quarto, Indictione septima, Epacta nona, Concurrente V. octavo Kal. Septembris, Conventus erat apud urbem Narbonam decem venerabilium Episcoporum, Bernardi scilicet Biterrensis, & Gonterij Agathensis, & Rostagni Lucetensis, & Arnaldi Magalonensis, Froterij quoque Nemausensis, Guifredi verò Carcasensis, imò Berengarij Gerundensis, Guifredi Barchinonensis, necnon & Guilelmi Albiensis; inter quos fuere Legati Domini Guilelmi Vrgellensis videlicet Berengarij, & Vgonis Vzetenensis. Præsidente Domino Guifredo prædictæ urbis Archipræsule; cujus industriâ prædicta synodus, opitulante Petro Ramundi Comite, atque Berengario Vicecomite, unâ cum Abbatum & Clericorum ac quorundam nobilium & ignobilium non minima multitudine, ad confirmandam pariter & custodiendam tregam & pacem & dilectionem quam universalis Ecclesia unanimiter instituit, & reformandum ejusdem statum, qui à pravis conculcabatur hominibus, dominicis obtemperantes iussibus pro temporalibus commodis commissæ sibi plebi impensis, à summo omnium pastore, ut æterna præmia mereantur adipisci in secula. Primò ergo omnium institutionum nostrarum, quæ in hoc tomo scribenda sunt, monemus & mandamus secundum præceptum Dei & nostrum ut nullus Christianorum alium quemlibet Christianum occidat: quia qui Christianum occidit, sine dubio Christi sanguinem fundit. Si quis verò, quod non optamus, injustè hominem occiderit, per legem eum emendet. Iterum mandamus atque confirmamus ipsam tregam Dei quæ à nobis dudum constituta fuerat, & nunc à pravis hominibus disrupta esse videtur, ut firmiter deinceps ab omnibus teneatur. Igitur obsecramus per Deum, & monemus, ut nemo Christianorum quemlibet Christianum requirat ad malefaciendum ab occisu solis quartæ feriæ usque secundæ feriæ illucescente sole. Præcepimus etiam ut a prima Dominica Adventus Domini usque Octabas transactas Epiphaniæ, siue à prima Dominica quæ est ante caput jejuniorum usque transactas Octabas Paschæ, siue à Dominica ante Ascensionem Domini usque Octabas Pentecosten expletas, vel de festiva-

tibus sanctæ Mariæ, & in vigiliis ejusdem, & in vigilia sancti Iohannis Baptistæ, vel in festivitate ejusdem, atque in vigiliis Apostolorum, & in festivitibus eorundem, & in vigilia Vinculæ sancti Petri, & in festivitate ejusdem, & in vigilia sanctorum Iusti & Pastoris, & solemnitate eorundem, & in vigilia sancti Laurentij, ejusdemque festivitate, & in festivitate sancti Michaëlis, & in vigilia omnium sanctorum, & in festivitate eorundem, & in festivitate sancti Martini, & in jejuniis quatuor tempora, in præscriptis jejuniis, sive festivitibus, atque vigiliis, nemo Christianorum quemlibet alium Christianum lædat, neque dehonestare aut deprædare de suis rebus præsumat. Hanc tregam Domini firmiter custodiri præcipimus; & omnes qui eam tenuerint, & fideliter observaverint, benedictionem sempiternam ab ipso Iesu Christo Domino & Salvatore nostro percipiant, & hereditatem æternæ vitæ sine fine possideant. Illi autem qui rebelles extiterint, vel transgressores, sive qui auxilium eis in aliquo præbuerint, tamdiu anathematis vinculo subiaceant, quousque dignè arbitrio proprii Episcopi satisfaciunt. Si quis autem voluntariè vel scienter hominem occiderit in hac tregua, aut apprehenderit, aut castrum cujuslibet tulerit aut destruxerit, aut in . . . . . indictam traugam insidians, aut agitando facere volens comprobatus fuerit, ab omni cœtu Christianorum definitum est ut in omni vitæ suæ perpetuo damnetur exilio. Si quis autem aliter alicui aliquam injuriam fecerit aut damnum, in iudicio proprii Episcopi aut Clericorum ejusdem, quibus idem Episcopus commiserit, secundum modum culpæ directionem faciat per iudicium aquæ frigidæ, aut per exilium, sicut statutum est. Quicumque verò adpropinquante Quadragesimæ tempore, sive Ascensionis Domini, vel Pentecostes, necnon & Adventus Domini, qui est Tregam Domini, castrum vel munitionem construere voluerit, non illi facere hoc liceat, nisi duas hebdomadas cunctis scientibus ante prædictum tempus incipiant. De debitoribus verò, & fidejussoribus, præcipimus ut si contendunt ea quæ debent, projiciantur ab Ecclesia, & in illorum parrochias nemo faciat sacrum ministerium usque præscripti debitores reddant debita. Oliveta namque, cujus pignoris in ipso aquarum diluvio pacem legimus terris redditam, & de cujus liquore sanctum Chrisma conficitur, necnon & altaria sancta illuminantur, sub tam firmam pacem statuimus, ut nemo Christianorum eam præcidere audeat, vel ad deformitatem truncare, neque earundem fructus

rapere. Quod qui fecerit, juxta quod definitum de ceteris, per tregam Dei ea emendet. Oves ergo, & earum pastores eas custodientes, similiter in treguam Dei permaneant cunctis diebus, in cunctis locis; ita ut nullus Christianus eas deprædare præsumat, neque illas neque illarum pastores lædere vel invadere. Quod qui fecerit, per Dei treguam hoc totum emendet.

DE PACE.

PACEM autem à nobis sive à Principibus olim constitutam mandamus, sive firmamus, ut ab hodierna die & deinceps Ecclesiam nullus hominum infringat; neque mansiones quæ in circuitu Ecclesiarum sunt & erunt, neque aliquid ex omnibus quæ infra xxx. passus sunt Ecclesiæ & erunt, violenter auferre audeat, aut præsumere, (nisi Episcopus, aut cui ipse jussit, propter suum censum, aut propter hominem excommunicatum; excepta munitione quæ infra prædictos passus xxx. Ecclesiæ sita fuerit) ad concitandum bella & contentiones. Censem iterum ut ne quis hominum terras vel res cujuscunque Ecclesiæ vindicare præsumat sine dono & permissione illius cujus eadem Ecclesia fuerit. Reditus verò synodales nemo laicorum in opus suum retineat præter consensum Episcoporum vel Clericorum; sed quibus jure debentur, omnino restituat. Monemus iterum ut nullus laicorum in opus suum retineat primitias, neque oblationes, neque cimiteriorum pretia, neque ova, aut ea quæ ad eos dantur per asperionem salis & aquæ in Cæna Domini, neque * trigintarios qui rectè debentur à Clericis recipi pro fidelium defunctorum orationibus; sed Clericis, qui eisdem Ecclesiis præsunt, utendos relinquat; nec quicquam ex fevo quod pro eadem Ecclesia tenet minuere præsumat. Clericis quoque, monachis, atque sanctimonialibus feminis, & comitibus eorum militaria arma non portantibus, ut aliquid ex bonis eorum nemo apprehendat, nec rapiendo auferat. Eas verò res, & terras, ac vineas, & cetera quæ in jus proprium ac dominium Canonici, & monachi, sanctimoniales feminæ habent & habere noscuntur, nullus hominum vel feminarum invadere, rapere, aut tollere præsumat, nec aliquid inde usurpare; neque per vim, neque per vicariam, neque per distractionem ibi ullam hospitalitatem accipiat, nisi permissionem vel donum Episcoporum vel Canonicorum & Abbatum, ad quos propriè eadem res pertinerit, adquirere potuerint. Insuper eas villas, & mansos, terras, & vineas, sive Ecclesias, quæ à fidelibus

* Les Trecentaires.

Dei collatæ esse videntur in opus Canonico-
 rum, ut commune inde viverent, quæ
 veraciter sciri potest in hoc opus data esse
 noscuntur, nullius persona hominum ausus
 sit habere vel retinere, neque per vicariam,
 neque per feuum, neque per bajuliam, ne-
 que per ullam vocem, sine propria volunta-
 re Episcopi & Canonico-
 rum, vel Abbatum,
 Canonico-
 rum, aut quos eas res pertinere
 noscuntur, cum voluntate Canonico-
 rum suorum, nisi quantum præscripti Canonici
 cum præscriptis senioribus communiter vo-
 luerint. Statuimus autem inter vos de con-
 tentionibus terrarum, & de debitoribus &
 fidejussoribus, Dei auctoritate & nostra, ut
 nemo ex eis vindictam sumat, donec ante
 sui proprii Episcopi & Potestatis, cujus di-
 tionis fuerit, præsentiam veniens, causam
 suam exponat, ut alicujus eorum iudicio ter-
 minetur atque definiatur. Episcopus autem
 & princeps regionis ipsius, quibus eadem
 res pertinerit ad distringendum, noceat
 resistenti, & adjuvet obedientem. Nullus
 etiam Christianorum ullam substantiam
 villani non apprehendat, nisi tantum cor-
 pus suum per forfacturam quam ipse per se
 faciat, & non distringat eum nisi per dire-
 ctum. Caballarium autem nemo apprehen-
 dat, ut * redit faciat neque faciat, neque
 substantiam ejus tollat, nisi tantum per di-
 rectum. Rapinas & prædas ex quibuscumque
 Christianorum nemo virorum aut mulierum
 faciat. Præcipimus etiam ut equas nemo rapi-
 at, nisi homo desuper inventus fuerit ar-
 matus. Alethes verò nemo incendat. Furi
 prænotato & publico, latronique, atque
 prædoni in Christianis nemo auxilium præ-
 beat, neque ad illud agendum eum condu-
 cat se sciente, usque ad satisfactionem ve-
 niant. Negociatores, & oratores, qui fe-
 runt sportas, nemo substantiam eorum ap-
 prehendat. Hanc autem institutionem præ-
 dictam monemus pariter & obsecramus ut
 omnes homines & feminae in prædictis com-
 mitatibus sive episcopatibus degentes firmi-
 ter teneant, atque intentè custodiant secun-
 dum suum posse. Quod si quis eorundem
 hominum vel feminarum prædictam pacem
 ac institutionem præsumptuosè infregerit,
 & infra xl. dies non emendaverit, noverit se
 ramdiu extraneum à Christianorum confor-
 tio, & à liminibus sanctæ Dei Ecclesiæ se-
 gregatum, donec ei, cui damnum pertule-
 rit, duplum restituat, & Potestati illius ter-
 ræ, in qua illud actum fuerit, xl. solidos
 emendet, & Episcopo ejusdem terræ emen-
 det, manu propria jurando super altare fe-
 dis, aut super quo liberavit, quo Episcopus
 jussit, quia amplius emendare non debeat

pro transgressionem excommunicationis, aut
 emendet ei xl. solidos sine sacramento. Di-
 cimus iterum ut hæc institutio ab omnibus
 firmiter teneatur, sicut superius scriptum
 est, præter eos qui de suo alode vel fevo sive
 bajulia institutores extiterint. Quam institu-
 tionem quicumque transgressus fuerit, obe-
 dire nolens supradictis institutionibus, Pres-
 byter ei Missam non canter, neque ullum sa-
 crum officium, neque communicet eum, vel
 sepeliat, se sciente. Si autem quislibet ho-
 minum vel feminarum ab hac die & dein-
 ceptus ausu temerario hujus nostræ institutio-
 nis violator extiterit, anathematis vinculo
 feriat, & à sancta Dei Ecclesia procul pel-
 latur, & ab omnium cœtu Christianorum
 tamdiu separetur, donec ad satisfactionem
 indubitanter veniat.

EXCERPTA CONCILII

apud sanctum Ægidium habiti
 anno MLVI.

EX Concilio apud sanctum Ægidium
 peracto, ubi facta est synodalis collatio
 patrum, Episcoporum videlicet Gallicano-
 rum xx. duorum, quorum unanimiter con-
 sensus & par votum hoc definivit quod hic
 titulum memorandum mandamus, cum
 personis subpositis. Hi sunt. Raimbaldus
 Arelatenfis, Laudegarius Viennensis, cum
 Legatis Narbonensis primæ Præfulis vice
 fungentibus, Froterius Nemausensis, Vgo
 Vcetensis, Vvilelmus Albiensis, Bernar-
 dus Lutevensis, Geraldus Vivariensis, Pe-
 trus Vasensis, Vdalricus Tricastrensis,
 Franco Vendacensis, Clemens Cavillonensis,
 Petrus Aquensis, Pontius Massiliensis,
 Deodatus Telonensis, Gaucelinus Foroju-
 lensis, Andreas Nicensis, Durandus Vin-
 censis, Bertrandus Regensis, Vgo Senacien-
 sis, Pontius Glandensis, Vgo Dignensis. Hi
 omnes collecti in unum, tale sancitum dede-
 runt decretum.

I. Canoniam promulgantes sententiam,
 ut loca Canonico-
 rum, ac monachorum cœ-
 nobia, vel villas sacris ordinibus Ecclesiarum
 designatas, nullius conditionis persona in-
 vadere tentet ab hodie usque in perpetuum,
 nec hospitalitatis causa, nec ingenio malæ
 insitæ consuetudinis, nisi cum necessitas
 coegerit, quantum ad usum naturæ perti-
 nerit, sine destructione loci.

II. Ecclesias autem quæ intra castellum
 aut civitatem fundatæ fuerint, aut in villis,
 vel in agris, illæ videlicet in quibus ædifi-
 cium ad debellandum non habetur, vel cum
 quibus seditio non exercetur, nec malefa-

eorum excursus ad reparanda damna civilia vel communia fieri comprobatur, hanc pari consensu volunt & definiunt habere potestatem, ut nemo infra terminum xxx. dextrorum circa Ecclesias positum quicquam rapere præsumat, nec ulli personæ nocenti aut innocenti malum ingerat, nisi cum ipso termino malefactor damnum intulerit. Hoc excommunicant sub anathemate in perpetuum.

III. Militibus autem maioribus vel minoribus hoc præcipiunt, ut ab hodie usque in Nativitatem sancti Iohannis nullus arma ferre præsumat quacunque de causa, nisi sui solutione Episcopi.

DATA PRIDIE NON. SEPTEMBRIS.

CONCILIVM TROIANVM

habitu ab Urbano II. anno
MXCIII.

ANNO dominicę incarnationis MXCIII. VI. Idus Martij, convenit Troję in Apulia Concilium Episcoporum ferę LXXV. Abbatum XII. Secundo itaque die, cum de quibusdam infra consanguinitatis lineam copulatis actum fuisset, tandem consentientibus omnibus hoc super eis capitulum promulgatum est.

I. Episcopi quorum dioecesani sunt, eos usque in Pentecosten trina advocacione convenient. Tunc si duo viri, vel tres, consanguinitatem iurejurando firmaverint, vel ipsimet fortę confessi fuerint, conjugia dissolvantur. Si veró neutrum contigerit, Episcopi eos per baptismum Christi, per fidem Christi, per Christi iudicium, in vera obedientia obtestentur quatinus palam faciant utrum se, sicut fama est, consanguineos recognoscant. Si negaverint, seipsis relinquendi sunt; ita tamen ut si aliud in conscientia habeant, se à liminibus Ecclesię, à corpore & sanguine Domini, à fidelium communione noverint segregatos, atque infames effectos, donec ab incesti facinore desinant. Si se iudicio Episcoporum segregaverint, si juvenes sunt, alia matrimonia contrahere non prohibeantur.

II. Si quis treviam Dei fregerit, usque tertio ad satisfactionem ab Episcopo moneatur. Quod si nec tertio satisfacere consenserit, Episcopus, vel cum Metropolitanis consilio, aut cum duobus aut uno vicinorum Episcoporum, in rebellem anathematis sententiam dicat, & per scripturam Episcopis circumquaque denuntiet. Sic excommunicatum Episcoporum nullus in communionem suscipiat; immo, scripturá susceptá,

sententiam quisque confirmet. Si quis aliter præsumpserit, ordinis sui periculo subjacebit. Responsum est ab omnibus, Fiat.

CAPVT XV.

Synopsis.

I. Regni Gallici Libertas adversus nova rescripta probatur testimonio Odonis Burgundię Ducis. Crucesignatis in tuitionem Ecclesię Romanę suscepit Bonifacius, illisque debitorum suorum inducias dedit. Consultus à Philippo IV. Dux Burgundię, respondit à Papa nihil decerni posse in temporalibus sine consensu Regis & procerum.

II. Hęc constitutio Bonifacij non aliena erat à disciplina superioris temporis; ut patet è Concilio Clavomontano, & Lateranensi sub Callisto. Ivone, & Neubrigenfi. Hinc factum ut debitores crucem assumerent, è Tyrio. Henricus quoque Rex Anglię, ut Vasconiam ab impressione Gastonis Bearnensis liberaret.

III. Hęc tuitio concessa Crucesignatis, erat propagatio quadam pacis & trengę Domini. Itaque facili Principes nostri hanc curam ad se revocarunt; & Crucesignatis tuitionem suam indulserunt, è Rigordo. Mandatum Bonifacij non admissum, quia nova consuetudini contrarium.

IV. Conciliorum vel Pontificum decretis intercedendo, iurisdictioni regię cavēbant Reges. Itaque eo ipso tempore quo his de rebus Decretales ferebantur, non admisse à iudicibus secularibus, etsi contra niterentur Ecclesiastici. Quod probatur ex querela Durandi Mimatensis Episcopi.

V. Plures species enumerantur è Durando, in quibus iudices seculares Decreta iurisdictioni regię adversari non admitterent; ne quis existimet superiori tantum seculó hoc à nostris tentatum.

VI. Concilij Lateranensis iudicio Comes Tolosanus patrimonio suo dejectus. Quia Regis sententia proscriptus, si de illius heresi constaret. Discussa in Concilio fidei causa, eveniente conditione, ex vi decreti regię, bonis cecidit Comes Tolosanus. Contentiones inter Episcopos & magistratus, ob iurisdictionem secularem, sub Philippo Valesio; quę definita tandem Edictis Regum nostrorum. De quibus tomo secundo.

NON omittendum est Odonis Burgundię Ducis testimonium, ex quo regni Gallici Libertas in rerum temporalium administratione adversus novos Romanę curię conatus asseritur. Cassanus Rex Tartarorum religionem Christianam amplexus, spem certissimam Bonifacio VII. injecerat invadendę Syrię, & Palęstinę recuperandę, quod ex parte præstitit expugnatá Syriá anno MCCC. reliquum bellum sine dubio confecturus, nisi ad res novas componendas in Persidem revocatus fuisset, teste Haytono Armenio, qui expeditioni intererat. Quamplurimi nomen dederant ad militiam illam sacram, Cruce assumpta, ab anno millesimo ducentesimo nonagesimo sexto, quos Bonifacius multis